

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 30 Temmuz 2014

Küresel Ekonomi: 50 Yıl Sonra

Önümüzdeki 50 yıl boyunca iktisat politikalarında ne tür dönüşümler bizi bekliyor? Küresel ekonominin 2060'daki görünümü nasıl olacak? Bu sorular OECD uzmanları H. Braconier, G. Nicoletti ve B. Westmore tarafından Temmuz başında kaleme alınan bir Rapor'da yer alıyordu. (*)

OECD'nin 2060 raporu son derece kötümser öngörüler ile betimlenmiş: öncelikle, küresel ekonominin ortalama büyüme hızı 2014-2030 arasında yüzde 3.6'dan, 2030-2060 arasında yüzde 2.7'ye gerileyecek; söz konusu dönemde endüstriyel proseslerden ve katı yakıtların yakılmasından kaynaklanan sera gazı salımları iki misli yükselecek ve yıllık 48,700 milyon ton'dan, 2060'ta 99,500 milyon tona ulaşacak. Bu birikim sonucu yaşanacak olumsuz *iklim değişikliği koşullarının* etkileri tarımsal üretkenliğin düşmesi, deniz seviyesinin yükselmesi ve yeni tür bakterilerin üremesi olarak görülecek. İklim değişikliği sorunları, OECD öngörülerine göre küresel ekonomide yüzde 1.5 ile yüzde 5 (Asya ve Uzak Asya) arasında üretim ve gelir kayıplarına neden olacak. OECD'nin "gelişmiş" ekonomilerinde ise büyüme hızı 2014-2030 döneminde yüzde 2.4'ten, 2060'a gelindiğinde yüzde 0.5'e gerilemiş olacak.

Dahası, büyümenin kaynakları giderek fiziksel sermaye birikiminden evrilerek, bilgi ve araştırma geliştirme (Ar-Ge) kaynaklı teknolojilere dayanacak. "Beceri" ve "bilgi ile donatılmış", "vasıflı" işgücü ile sadece kol emeğine dayalı, görece "vasıfsız" nitelikli işgücü arasındaki farklar artacak, giderek uçurumlara dönüşecek. OECD yazarlarına göre 2014-2060 dönemi küresel anlamda eşitsizliğin derinleştiği ve eşitsizliğin yol açtığı sosyal sorunların şiddetleneceği bir dönem olacak. Tahminlere göre OECD ekonomilerinde gelir eşitsizliği yüzde 30 oranında kötüleşecek, ve günümüzde ABD'de gözlenen (orta çağ Avrupa'sını andırır) eşitsizlik oranlarını yakalayacak.

Dünya ticareti gelişmeye devam edecek, ancak bir önceki yüzyılın oranlarının gerisinde kalacak. Bunun ötesinde dünya ticaretinde OECD üyesi olmayan ülkelerin payı yüzde 35'ten yüzde 56'ya yükselecek. Çin ve diğer uzak Asya ekonomileri özellikle elektronik imalat sanayiinde liderliklerini sürdürür iken, OECD üretim deseninde imalat sanayininin payı giderek azalacak ve önemini yitirecek.

Bu kötümser öngörülerini, iktisat siyaseti için bir "meydan okuma" olarak değerlendiren OECD yazarlarınının politika önerilerine gelince... OECD, mevcut *neoliberal, piyasa her şeyi çözmeye yetkindir* dogmasına harfiyen bağımlı önerileri geliştirmekten geri durmamakta. "Eşitsizlik" ve "durgunluk" sorununu çözenin

aracı olarak “iş gücü piyasalarında esnekleştirmenin sürdürülmesi” ve “geniş kapsamlı göç hareketlerine izin verilmesi” sonucunda tüm küresel ekonomide ücret ve sosyal haklarda *dibe doğru yarışın* hızlandırılması önerilirken, kamunun tasarruf ve kemer sıkma tedbirleriyle daha da daraltılması ve geniş çaplı özelleştirmeler ile piyasaların geliştirilmesi neoliberal paketin standart talepleri dile getirilmekte.

İşgücünde esnekleştirilmesinin ve göç olanaklarının özendirilmesinin küresel eşitsizlik sorununa nasıl çözüm üreteceği son derece kuşkuluyken, kamunun daraltılarak ve sosyal devlet edinimlerinin yok edilerek, derinleşen eşitsizlik sorunları sonucunda doğacak sosyal dışlanmışlık ve sosyal şiddetin nasıl engellenebileceği ise bir başka konu. Sera gazlarının salımları sonucunda doğacak iklim değişikliği sorunları ile mücadeleyi sadece piyasanın anarşik ve kısa dönemci kar-zarar hesaplarına dayandıran bir çevre koruma anlayışının mevcut eğilimleri nasıl tersine çevirebileceği konusu ise tartışma değeri dahi olmayan bir soru olarak duruyor.

Öte yandan Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO’nun) verilerine göre küresel ekonominin rezerv işsizler ordusu, eksik istihdam, enformal ve güvencesiz (*vulnerable*) istihdam edilenler ile birlikte 2.4 milyar kişiye ulaşıyor. Halbu ki *ücretli-emek*” istihdamı sadece 1.4 milyar kişiyi ancak buluyor. Sermaye, geçen haftaki yazımızda da vurguladığımız üzere, parçalandıkça ve taşeronlaştıkça bir yandan da işgücünü parçalıyor ve enformalleştiriyor. Bu yapı bir yandan da doğanın ve emeğin acımasız sömürüsüyle birlikte piyasa kar haddini koruyabilmenin tek unsuru haline dönüşüyor.

Bilindiği gibi küresel kapitalizm, 2008’den bu yana ortalama 50-60 senede bir yaşanan sistemik nitelikli krizlerinden birisinden geçiyor. Marxgil iktisat yazınında *Kondratieff çevrimleri* diye anılan bu tür uzun dönemli dalgalanmaların 2060’taki yansımaları kapitalizmin 21. yüzyıl boyunca evrimi açısından da önem taşımakta. OECD uzmanlarının öngörülerine göre 21. yüzyılın ilk çeyreğinde küresel ekonominin gelişmiş ekonomileri ivmelerini kaybetti, 2060’larda da sonradan gelen, günümüzün *gelişmekte olan ekonomilerinin* durgunlaştığı bir dönem olacak. Dolayısıyla 21. yüzyıl kapitalizmin belki de son krizi olabilir...

(*) “Policy Challenges for the Next 50 Years” OECD Economic Policy Paper, Temmuz, No 9. <http://www.oecd.org/economy/growth/Policy-challenges-for-the-next-fifty-years.pdf>